

1.UVOD

Stalni arbitražni sud odlučivao je tokom godina u velikom broju važnih sporova, posebno posljednjih godina. Krajem devedesetih godina XX vijeka unaprijeđeno je funkcionisanje Stalnog arbitražnog suda. Kao primjer precedenta spora, može se navesti spor u kojem je država samo jedna strana u sporu, riječ je o sporu iz 1935.godine, koji se vodio između Radijske korporacije Amerike i Kine. Nakon analize sistema mirnog rješavanja međunarodnih sporova, može se primjetiti da je on tokom godina dograđivan i usavršavan. U današnje vrijeme u većini slučajeva arbitri u toku donošenja odluka primjenjuju pravna pravila, i to odlučujući većinom glasova. Presude pred Stalnim arbitražnim sudom su konačne, zato što se protiv njih ne može uložiti žalba. To predstavlja opštu karakteristiku arbitražnog postupka. Jedna od institucionalnih arbitraža je dvostepena, a to znači da postoji i apelaciono postupanje.

Arbitražne odluke su obavezujuće, ali samo za stranke u sporu. Posmatrajući postupak donošenja odluka pred stalnim arbitražnim sudom i postupak primjene materijalnih odredaba pred Sudom, možemo uočiti da se radi o specifičnom postupku. Sam postupak zavisi od vrste spora koji treba da se razmatra pred Sudom. Najčešće je riječ o pravnim, finansijskim, privrednim sporovima i o sporovima vezanim za investicije, sobzirom na to jako je širok obim propisa i pravila koja se primjenjuju za rješavanje ovih sporova u postupku pred Stalnim arbitražnim sudom.

Danas u većini slučajeva arbitri prilikom donošenja odluka primjenjuju pravna pravila, i to odlučujući većinom glasova. Presude pred Sudom su konačne, zato što se protiv njih ne može uložiti žalba. To predstavlja opštu karakteristiku arbitražnog postupka. Jedna od institucionalnih arbitraža je dvostepena, a to znači da postoji i apelaciono postupanje. Arbitražne odluke su obavezujuće, ali samo za stranke u sporu. Sama primjena materijalnih odredaba pred Stalnim arbitražnim sudom je veoma posebna, a možemo reći i delikatna. To se odnosi na samu vrstu sporova koji se iznose pred Sud. Riječ je o sporovima koji nisu samo pravni, već i politički, privredni, finansijski, u vezi investicija itd. Riječ je o širokom spektru propisa koji se primjenjuje. Jedno jako važno pitanje koje se može postaviti prilikom primjene materijalnog prava, je pitanje primjene sudskih precedenata, koji predstavljaju običajno pravo. Bez obzira što su postojala shvatanja da odluke treba da budu zasnovane na sudskim precedentima, praksa je ta

mišljenja demantovala. Arbitri prilikom donošenja odluka primjenjuju pravila na osnovu činjenica koje su iznesene u raspravi i to, većinom glasova. Kada je u pitanju rješavanje pred Stalnim arbitražnim sudom i donošenje odluka, interesantno je to da je veliki broj odluka donešen od strane arbitara pojedinaca. Presude su konačne, zato što se protiv njih ne može uložiti žalba. To predstavlja jednu od opštih karakteristika arbitražnog postupanja. Kada je riječ o izvršenju odluka, opšte važeći je princip dobrovoljnog izvršavanja odluka i obaveza iz izreke odluke.

Strukturu ovog diplomskog rada čini šest poglavlja. U prvom poglavlju sadržana su osnovna izlaganja o radu. U drugom poglavlju objašnjena je specifičnost rješavanja međunarodnih privrednih sporova u trećem poglavlju obrazložen je arbitražni sporazum kao nadležnost arbitraže, zatim pojam elementa arbitražnog sporazuma, regulisanje arbitražnog sporazuma u Zakonu o parničnom postupku Republike Srpske. Četvrto poglavlje objašnjava postojanje Stalnog arbitražnog suda, pojam stalnog arbitražnog suda, karakteristike Stalnog arbitražnog suda i strukturu ovog Suda. Peti dio sadrži objašnjenje donošenja odluka pred stalnim arbitražnim sudom i postupak donošenja arbitara, zatim, pravna sredstva protiv arbitražnih odluka, uslove za priznanje i izvršenje stranih arbitražnih odluka, i sadrži objašnjenje priznanja i izvršenja stranih arbitražnih odluka prema međunarodnim sporazumima. Šesto poglavlje sadrži značajne postupke koji su se vodili pred stalnim arbitražnim Sudom. Nakon šestog poglavlja sljedi zaključak pa popis korištene literature i popis korištenih skraćenica u radu i popis slika.